

Маргьорит Юрсенар
Вдовицата Афродисия

ВИКАХА му Костис Червеня, защото косите му бяха рижи, защото на съвестта му лежеше немалко пролята кръв и най-вече заради аления елек, с който се появяваше дръзко на конския панаир, където някой вцепенен от страх селянин, сплашен с разни видове внезапна смърт, набързо тикаше в ръцете му за шепа грошове юздата на най-хубавия си жребец. Беше се крил в планината, на няколко часа път от родното си село, и поразията му дълго време стигаха само до политически убийства и кражбата на десетина пършиви овце. Можеше да се върне, когато си поиска в своята ковачница и никой нямаше да го закачи, но той беше от онези, на които най се услаждат волният въздух и краденият хляб. Две-три разбойнически убийства вдигнаха на крак мъжете от селото и те го подгониха като вълк, притиснаха го отвед като глиган. Довършиха го в нощта срещу Свети Георги и го докараха в селото праметнат през самар, с прерязано като на добиче гърло, а с него и тримата или четирима младоци, които бе повлякъл в хайдутлука, надупчени на решето с куршуми и ножове. Главите им, набити на вили, украсиха селския мегдан, телата лежах нахвърлени едно връз друго до вратата на гробището, а тържествуващите селяни празнуваха победата си, заслонени от слънцето и мухите зад плътно затворените кепенци, докато вдовицата на стария поп, убит от Костаки преди шест години на една пуста пътека, плачеше в готварницата си, мийки филджаните, с които бе поднасяла ракия на селяните, своите отмъстителите.

Вдовицата Афродисия избърса очи и седна върху едничкото столче в готварницата, подпря лакти на масата и отпусна върху дланите разтрепераната си като на старица брадичка. Беше сряда, а от неделя не бе слагала нищо в уста. Не беше и спала тези три дена. Преглътнатите хлипове заповдигаха гърдата ѝ под плътните гънки на черния етаминен сукман. Главата ѝ клюмаше, собствената ѝ жалба я унасяше, после вдовицата изведнъж скочи – не беше още време за почивка и забрава. Три дена и три нощи селските свахи чакаха на мегдана и заграчваха при всеки изстрел, разнасян из чуките от вихрушката на ехото, а писъкът на Афродисия се извисяваше над всички, както и подобава за вдовица на почитан човек като свещеника, вече шеста година прибран в гроба. Прималя ѝ призори на третия ден, когато се зададоха селяните с кървавия си товар върху един грохнал катър, и съседките я замъкнаха до усамотената колиба, където живееше, откак бе овдовяла, ала веднага щом се свести, тя настоя сама да прислугва на своите отмъстителите. С разтреперани ръце и крака пристъпи до всеки един от мъжете, изпълнили одаята с почти нетърпим мирис на каш и умора, и понеже не можа да поръси с отрова

порязниците хляб и сирене, скришом ги наплю, с пожелание наесен месецьт да огрее гробовете им.

В този миг трябваше да им открие живота си, да подиграе глупостта им или да оправдае най-черните им подозрения, да запокити в очите им истината, която с толкова мъки и така лесно бе крила цели десет години: любовта си към Костис, първата им среща на коларския път под черницата, където се бе подслонила от градушката, и страстта им, лумнала като светкавица в онази бурна нощ; после връщането в селото и смущението, в което влизаше повече страх, отколкото разкаяние; безкрайната седмица на неуспешни опити да забрави този мъж, станал й по-нужен от хляба и водата; второто ходене при Костис, уж да носи брашно на попвата майка, самичка в един имот навътре в планината; и жълтия й сукман, с който се завиха, все едно с къс от слънцето; после другата нощ, когато се скриха в запуснатия турски хан, а също и младите кестенови вейки и хладните им плесници на минаване, превития гръб на Костис пред нея на пътеката, където, ако не си отваряш очите, на всяка крачка можеш да настъпиш пепелянка, и криволичещия по тила му белег, който отначало не бе забелязала; жадния безумен поглед, който я опипваше като откраднат накит; жилилото му мъжко тяло, свикнало на волен живот, и на края гласа му, простенващ името й, докато се любеха.

Тя се изправи и пропъди с ръка две-три мухи от бялата стена. Тлъстите гадина, отхранени с гнилоч, бяха не само натрапници, чието досадно и меко пъплене по кожата човек ще не ще търпи: те може би бяха лизали по голото тяло и кървавата глава, бяха притуряли и своето поругание към ритниците на хлапетиите и човъркащите погледи на жените. Да можеше като с метла да разчисти цялото село – с бабичките и отровните им като жила на оси езици, с младия, пиян от виното за комка поп, анатемосващ в църквата убийците на предшественика си, с тези селяни, настървени върху тялото на Костис като стършели върху презрял от медена сладост плод. И през ум не им минаваше, че жалеjkата на Афродисия е за друг, не за стария поп, от шест години заровен на най-личното място в гробищата: как да им извика в лицата, че толкова я е грижа за онова старо смукало, колкото за дъсчената пейка в дъното на градината.

И все пак, въпреки че не я оставяше нощем да спи с хъркането си и я вбесяваше с кашлицата си, почти й беше жал за лековерния и вятърничав старец, дълго неразбрал нищо, а после втрещен от уплаха, като смешните сенки, показвани от карагъзчиите: докато беше той, в драмата на нейната любов се притуряше и зрънце смях. Весело й беше да извива вратовете на поповите пилци, които после Костис отнасяше под

елека си вечерите, когато се промъкваше чак до свещеническият дом, и да набеждава лисиците. Весело беше и в онази нощ, когато старият се бе събудил от любовния им брътвеж и с крайчеца на околото си те го гледаха как се тюхка на прозореца, разкъсан от уплаха да не се орезали, страх да не го застрелят и желание за мъст. И единственият ѝ упрек към Костис бе, че уби този старец, който пряко волята си служеше за прикритие на тяхната любов.

Откак бе овдовяла, никой не се догаждаше за срещите ѝ с Костис в безлунните нощи и на блаженството ѝ не достигаше пиперът на чуждото око. Когато под лепнещите погледи на свахите снагата ѝ се изду, онези набързо решиха, че някой ратай или пътуващ търговец е прилъгал попадията, сякаш Афродисия би пустила такъв в постелята си. Тъй че трябваше да се примири с тези толкова на място дошли обидни подозрения и да прикрива гордостта си по-грижливо, отколкото гаденето. А след няколко седмици, когато се появи без корем, с прибрани поли, всички заумуваха как ли е успяла толкова лесно да се отърве от бремето си.

На никого и през ум не мина, че когато тръгна уж за параклиса „Свети Лука“, Афродисия се скри недалеч от селото, в колибата на поповата майка, която от някое време насам печеше хляб за Костис и кърпеше елека му. Не че бабичката беше кой знае колко милостива, но Костис я поееше с ракия, а и тя на младини бе обичала любовта. Там се роди детето, там го удушиха с два сламеника като коте, без дори да го умият. И най-сетне – убийството на кмета от Костисовия другар, тесните длани на обичания мъж, стиснали до побеляване цевта на старото ловджийско шишане, трите дни и трите нощи с изгряващо и залазващо в кръв слънце. И тази вечер всичко ще свърши с празничен огън – варелите с бензин вече са стоварени пред вратата на гробището. Ще подпалят Костис и другарите му като магарешки мърши, които няма кой да си играе да погребва, и на Афродисия ѝ оставаха само няколко часа сънен зной, за да го оплаче.

Дръпна резето и излезе на тесния насип между колибата и гробището. Телата лежах накуп пред каменния зид, но тя веднага разпозна Костис: беше най-едрият, а и тя го бе обичала. Някой от алчните селяни бе свалил елека му, за да се пъчи с него на празник. Кървавите бразди, потекли от очите му, чернееха от мухи, по него почти нямаше дрехи. Двехте кучета лижеха някакви черни петна на земята, после се завличаха да си легнат в изтънялата сянка. Привечер, когато слънцето омекне, по една, по две, жените ще заприичдат на тясната площадка дълго ще

оглеждат брадавицата между плешките на Костис. Мъжете ще обръщат с крака тялото, за да напият с бензин малкото дрехи по него и ще отпуснат бензиновите варели с радостта на винарите, когато избиват чеповите на бъчвите с ново вино. Афродисия докосна раздрания ръкав на ризата, която сама бе шила на Костакис за Великден, и пред очите ѝ изведнъж се изпречи собственото ѝ име, изписано в свивката на левия лакът. Зърнат ли чужди очи разкривените букви върху голата кожа, истината изведнъж ще блесне в мозъците им, както заревото на бензиновите пламъци върху оградата на гробището. Тя се видя за миг претрепана с камъни, засипана под цяла грамада. А не можеше да изтръгне тази ръка, която я уличаваше с такава нежност, да изгори с нажежено желязо пагубната дияра. Как да отвори нова рана в това обично тяло, и без това толкова поругано?

Тенекиените венци върху гроба на поп Стефан блестяха от другата страна на осветения зид и изгърбената могила изведнъж ѝ напомни за мазния търбух на стареца. След като овдомя, пратиха я да живее в колибата при гробището и тя не се оплакваше, че самотува в този пущинак, обрасъл с гробове, защото понякога Костис идваше нощем по пътя, където жив човек не минаваше, а съседът гробар бе глух като мъртвец. Само зидът отделяше гроба на поп Стефан от колибата и често им се струваше, че пак се любят под носа на призрака. Днес същата самотия трябваше да позволи на Афродисия да изпълни един замисъл, достоен за изпълнения ѝ с хитруване и дързост живот, и като бутна огряната от слънцето дървена портичка, тя грабна лизгара и лопатата на гробаря.

Земята беше спечена и корава и потта потече от вдовицата, пообилна от съзлите. От време на време лопатата извънтяваше на камък, но нямаше кой да чуе наоколо, а и цялото село тънеше в дрямка след гощавката. Най-сетне до ушите и стигна сухият кънтеж на разсъхнато дърво – ковчегът на поп Стефан, крехък като китара, се разцепи от първия удар и се показаха разхвърляни кости и полуизгнилият епитрахил на стареца. Афродисия грижливо скъта всичко в единия ъгъл на ковчега и помъкна за мишниците Костис към ямата. Любовникът надвишаваше с цяла глава съпруга, но обезглавеният Костис лесно се побра в ковчега. Афродисия затвори сандъка с остатъците от капака, засипа гроба и покори прясната могила с венците, купени навремето в Атина с парите на енорияшите, после заравни пепеляка на пътеката, по която бе влачила своя мъртвец. Купчината при входа на гробището бе намаляла с едно тяло, но селяните така или иначе не можеха да разкопаят всички гробове за да го намерят.

Тя приседна задъхана, но веднага скочи, защото цялата се бе вдала в гробарската си грижа. Главата на Костис стоеше още горе, изложена на поругаване, побита на вила там, където селото свършва, за да започнат канарите и небето. Все едно, че нищо не бе направила, докато не бе довършила погребалния си обред и трябваше да бърза, докато жегата не е свършила и хората спят, броят драхмите си, любят се в залостените си къщи, оставили отвън слънцето да вилнее.

Заобиколи селото, изкачи се до горния край по най-стръмната пътека. Мършави кучета дремеха в прибраните до праговете сенки. Афродисия ги сритваше на минаване, изкарваше си на тях яростта, която не можеше да излее върху господарите им. Едно от псетата обаче се надигна цялото настръхнало и заръмжа глухо, та се наложи да спира, за да го усмири с галене и ласкави приказки. Въздухът пареше като нажежено желязо и Афродисия издърпа шамията над челото си, защото за нищо на света не биваше да ѝ прилошее, преди да е свършила намисленото.

Най-сетне пътечката я изведе на кръгъл бял харман. По-нататък на възбог стърчаха само огромните, надупчени с пещери скали, сред които се осмеляваха да се залутат само луди глави като Костис, а ако някой чужденец случайно тръгнеше нагоре, тозчас се обаждаха дрезгавите гласове на селяните, за да го върнат обратно. Още по-нагоре оставаха орлите и небето със своите единствено на тях известни пътеки. Петте глави, на Костис и другарите му, се пулеха върху вилите с различните изражения, които придава смъртта. Костис стискаше устни, сякаш обмисляше нещо, което не бе успял да реши приживе – я кражбата на някой кон, я вземането на откуп за пленник. Едничък той сред другарите си не изглеждаше много променен от смъртта, защото лицето му по рождение си беше бяло като мляко. Афродисия хвана главата и тя се отдели със звука на разкъсвана коприна. Намислила бе да я скрие у дома си, под дюшемето в готварницата или може би в някоя пещера и да пази докрай тайната, затова я погали, пошущвайки ѝ, че са вече спасени.

Отиде да поседне на сянка под чинара, израсъл в долния край на хармана, в градината на Василиос. Под краката ѝ канарите се спускаха стръмно към равното, отвисоко горичките напомняха малки туфи мъх. Най-долу между полуоткрехнатите устни на планината се мерзелееше морето и Афродисия си каза, че да бе успяла да убеди Костис двамата да избягат по вълните, нямаше да люлее сега в скута си кървавата му глава. Плачът, преглъщан от самото начало на нейните страдания, избухна в яростни хлипове и, подпряла с длани мокрите си страни, тя остави сълзите да потекат върху лицето на убития.

– Хей, крадло, попска вдовице, какво дириш в моята градина?

Старият Василиос, нарамил косер и прът, се бе навел от пътя и както бе свъсен и яден, още повече приличаше на плашило. Афродисия скочи като ужилена, криейки главата в престилката.

– Какво завиваш в престилката, крадло, разтурена вдовице? Тиква ли? Или диня?

– Нищичко не съм взела, чичо Василиос, само една червена тиква си откъснах. Една любеничка, от ония с черните семки.

– Дай да видя, лъжло, къртице черна, и да върнеш каквото си откраднала.

И старият Василиос се запуска по склона, размахал своя прът. Афродисия хукна право надолу, без да изпуска краищата на престилката. Нанадолнището ставаше все по-стръмно и пътеката все по-хлъзгава, като че залязващото слънце ден след ден бе обливало с кръвта си камъните ѝ. Отдавна вече Василиос се бе спрял и крещеше е цяло гърло подир бягащата да се върне, отдавна пътеката се бе превърнала в сипей, а сипеят в отвесна урва. Афродисия го чуваше, но накъсаните от вятъра думи ѝ говореха само едно: че на всяка цена трябва да се махне от това село, от смазващото лицемерие, от дългото наказание да стане един ден стара жена, която никой не обича. Изпод краката ѝ се откърти камък и полетя надолу в пропастта, сякаш за да ѝ покаже пътя, и вдовицата Афродисия се сгромоляса в бездната и в мрака, здраво стиснала окървавената глава.

КРАЙ

© 1938 Маргьорит Юрсенар
© 1992 Красимир В. Мирчев, превод от френски

Marguerite Yourcenar
La veuve Aphrodisia, 1938

Сканиране и разпознаване NomaD, 2009 г.
Редакция: NomaD и sir_Ivanhoe, 2009 г.

Издание:

Маргьорит Юрсенар. Източни новели

Превод от френски: Красимир Мирчев, 1992
Художник на корицата: Здравко Денев, 2003
Издателство „Пулсио“ – СуперМарто, 2003
Второ издание

Marguerite Yourcenar. Nouvelles orientales, 1982

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/12235>]